

Kennisdossier

Doelgerichte differentiatie

Inhoudstafel

5	<i>Welkom</i>
6	<i>Visie en missie</i>
7	<i>Doelgerichte differentiatie</i>
8	<i>De lat hoog, de weg flexibel</i>
9	<i>Maximaal leren</i>
11	<i>Sterk starten</i>
13	<i>Extra ondersteuning en tijd</i>
16	<i>Groeppeer doelgericht en flexibel</i>
18	<i>Evaluatie als motor voor differentiatie</i>
20	<i>In de praktijk!</i>
23	<i>Meer weten?</i>
24	<i>Referenties</i>
26	<i>Bijlages</i>

*Video***KLUB**

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Leer
punt

OS!
Onderzoekende
School

Legende

Praktijkvoorbeeld

Praktische tips

Woordverklaring

Welkom bij VideoKLUB

Beste VideoKLUB-coach,
Beste VideoKLUB-school,
Beste schoolmaker,

VideoKLUB zet zich in voor het versterken van de brede basiszorg door zes evidence-informed praktijken rechtstreeks te implementeren in de klas: hoge verwachtingen, effectief klasmanagement, groeien naar zelfstandigheid, taalgerichte klaspraktijken, groeigerichte feedback en doelgerichte differentiatie.

Binnen de verhoogde zorg ligt de klemtoon op doelgerichte differentiatie als redelijke aanpassing voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

De gekozen thema's zijn zorgvuldig geselecteerd op basis van wetenschappelijk onderzoek dat hun positieve impact aantoont (EEF, 2024), én in functie van de concrete noden van scholen, zoals in kaart gebracht via een bevraging van partnerscholen binnen het project Onderzoekende School (VUB).

Als sluitstuk van het VideoKLUB-project ontwikkelden we kennisdossiers rond de evidence-informed praktijken. Deze dossiers vormen een krachtig vertrekpunt voor leerkrachten: ze helpen om een gemeenschappelijke taal binnen het team te ontwikkelen, wekken enthousiasme om met het thema aan de slag te gaan en nodigen uit tot verdere verdieping. De kennisdossiers bieden ondersteuning bij het versterken van de klaspraktijk, met toegankelijke en wetenschappelijk onderbouwde theorie, inspirerende praktijkvoorbeelden en onmiddellijk inzetbare tools.

Samen bouwen we aan krachtige leeromgevingen en sterk, evidence-informed onderwijs.

Met onderzoekende groeten,
Team VideoKLUB

“ In de kennisdossiers ontdekken we wat echt werkt en bouwen we vanuit evidence-informed inzichten aan krachtige leeromgevingen. ”

Missie en Visie

Onze voedingsbodem

VideoKLuB vindt haar wortels in het Onderzoekende School?!-project van de Vrije Universiteit Brussel. Dit evenwaardige samenwerkingsverband slaat een brug tussen schoolpraktijk en lerarenopleiding. Student-leerkrachten, lerarenopleiders, leerkrachten en onderzoekers werken samen om evidence-informed oplossingen te vinden voor uitdagingen in de klas. Dit netwerk stimuleert professionalisering en innovatie, en vormt een krachtige basis voor het versterken van onderwijspraktijken en het leren van leerlingen.

VideoKLuB missie

VideoKLuB versterkt brede basiszorg in het onderwijs om het leren van alle leerlingen te bevorderen. Via videoreflectie biedt de VideoKLuB leerkrachten een krachtige pauzeknop in de snelle realiteit van de klaspraktijk. Samen staan we stil bij keuzes, ontdekken wat écht werkt, en bouwen vanuit kleine, onderbouwde inzichten aan grote verbeteringen.

Co-creatie en gezamenlijk ontwerpen staan centraal. Met een rugzak vol praktijkwijsheid en evidence-informed inzichten creëren we een cultuur van professionele groei en samenwerking. Het doel? Gelijke kansen en optimale leeromgevingen voor elke leerling.

De rol van kennisdossiers

De kennisdossiers vormen een startpunt voor leerkrachten om hun klaspraktijk te versterken met evidence-informed strategieën. Ze bieden onderbouwde inzichten, praktische tools en inspirerende voorbeelden die direct toepasbaar zijn in de klas. Door deze kennis te benutten, kunnen leerkrachten krachtige leeromgevingen creëren waarin álle leerlingen maximaal groeien. Zo bouwen we samen aan sterk, onderbouwd en inclusief onderwijs.

Bedanking

De kennisdossiers zijn tot stand gekomen dankzij de waardevolle bijdrage van de deelnemende scholen aan VideoKLuB. We zijn bijzonder dankbaar voor hun engagement, openheid en bereidheid om inzichten, ervaringen en voorbeelden uit hun klaspraktijk te delen. Met bijzondere dank aan kleuterschool Het Klimmertje, freinetschool Nachtegaai, basisschool Peter Benoit, Richtpunt campus Eeklo, GO! campus De Brug, Richtpunt campus Zottegem, Provinciale Secundaire School Voeren en GITO Overijse voor het mede mogelijk maken van het kennisdossier doelgerichte differentiatie.

Doelgerichte differentiatie

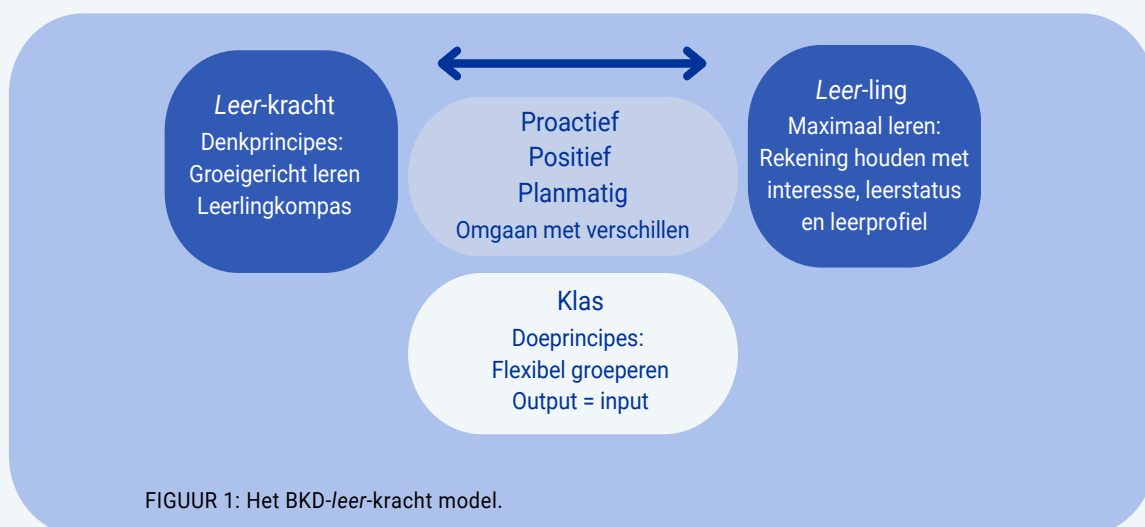
Doelgerichte differentiatie is een essentieel onderdeel van kwaliteitsvol en inclusief onderwijs. In een diverse samenleving waar leerlingen verschillen in onder andere voorkennis, interesses, tempo, motivatie, thuissituatie, (taal)vaardigheden en leerbehoeften, is het de opdracht van scholen om krachtige leeromgevingen te creëren waarin die diversiteit niet enkel wordt erkend maar ook actief en positief wordt ingezet om het leerrendement van elke leerling te maximaliseren (Coubergs, Struyven, & Gheysens, 2015; Castelein, et al., 2016; Struyven, et al., 2019).

Het uitgangspunt van doelgerichte differentiatie is helder en krachtig: alle leerlingen kunnen leren en groeien als ze de juiste ondersteuning krijgen. Verschillen tussen leerlingen worden niet gezien als hindernissen, maar als kansen om het leerrendement te verhogen. Dat leerrendement gaat verder dan alleen cognitieve ontwikkeling, het omvat ook metacognitieve en sociaal-affectieve groei. Differentiëren betekent dus niet dat je voor elke leerling een aparte les maakt, maar wel dat je bewust inspeelt op hun verschillen. Leerlingen bevinden zich immers op verschillende punten in hun leerproces: sommigen begrijpen nieuwe leerstof snel, terwijl anderen extra uitleg of oefening nodig hebben. Door goed te observeren wie wat nodig heeft, pas je leerdoelen, instructie, werkvormen en evaluatie doelgericht aan. (Castelein, et al., 2016; Struyven, et al., 2019).

Dit kennisdossier vertrekt vanuit het binnenklasdifferentiatie-model (Struyven, et al., 2019). We hanteren hierbij de **definitie** (Struyven, et al., 2019):

"Binnenklasdifferentiatie is het proactief, positief en planmatig omgaan met verschillen in leren tussen leerlingen in de klas met het oog op het grootst mogelijke leerrendement voor elke leerling."

Het model helpt leerkrachten om differentiatie doelgericht toe te passen in de klas. Het uitgangspunt is om de leerresultaten van alle leerlingen te versterken door bewust in te spelen op verschillen in interesse, leerstatus en leerprofiel. Dit leidt tot meer motivatie, grotere leerwinst en een efficiënter leerproces. Het model steunt daarbij op twee denkprincipes: groeigericht leren en het ethisch kompas, en twee doe-principes: flexibel groeperen en de output van leerlingen gebruiken als input voor het verdere lesgeven (Struyven, et al., 2019).

De lat hoog, de weg flexibel

Differentiatie betekent niet dat je de lat lager legt voor sommige leerlingen. Integendeel: het vertrekt vanuit het principe van **teaching up** – hoge verwachtingen voor alle leerlingen, gecombineerd met gerichte ondersteuning (Coubergs et al., 2015). Ambitieuze, maar haalbare leerdoelen vormen daarbij de leidraad van je onderwijspraktijk. Hoewel deze doelen voor alle leerlingen gelijk kunnen zijn, zal de weg ernaartoe verschillen. Door te variëren in instructie, begeleiding en verwerking geef je elke leerling de kans om die doelen te bereiken.

Cruciaal in dit proces is jouw overtuiging als leerkracht dat elke leerling kan groeien. Leerkrachten met een **growth mindset** geloven dat succes voortkomt uit inzet en ontwikkeling, en dat elk kind – ongeacht het vertrekpunt – kan leren en vooruitgang kan boeken. Dat staat haaks op een fixed mindset, waarbij capaciteiten als vaststaand worden beschouwd. Door te geloven in groeipotentieel stel je niet alleen hogere verwachtingen, maar creëer je ook een leeromgeving waarin leerlingen worden uitgedaagd én ondersteund om hun grenzen te verleggen (Dweck, 2006).

Toolkit

Benoem dat fouten maken een deel is van leren, normaliseer 'nog niet kunnen'.

Gebruik doelgerichte rubrics: laat leerlingen zien wat een goede prestatie inhoudt, ook al zijn ze er nog niet.

Stimuleer zelfreflectie: "Wat ging al goed? Wat wil je nog beter kunnen?"

Gebruik steeds rijke taal bij alle leerlingen. Leerlingen groeien in taal door ermee omringd te zijn.

Geef complexe opdrachten in kleine stapjes.

Communiceer expliciet: "Ik geloof dat jij dit kan, we gaan de uitdaging samen aan."

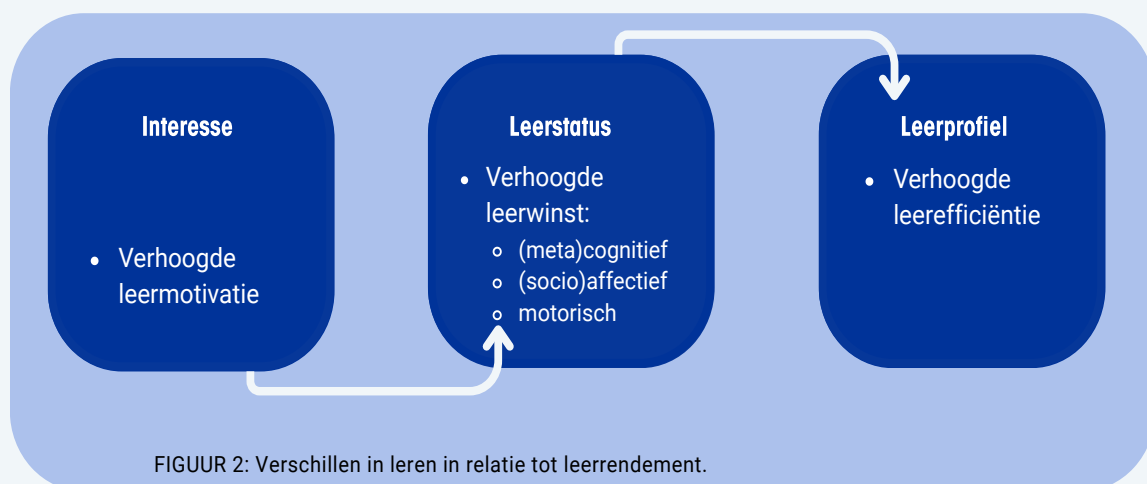
Maximaal leren

Elke leerling is **uniek** en brengt een eigen combinatie van interesses, voorkennis, talenten en leerbehoeften mee naar de klas. Om het leerrendement van elke leerling te maximaliseren, is het dan ook cruciaal dat leerkrachten actief inspelen op die verschillen in interesse, leerstatus en leerprofiel (Coubergs et al., 2015; Struyven et al., 2019). Differentiatie is geen doel op zich, maar een noodzakelijke voorwaarde voor krachtig en inclusief onderwijs.

Leren begint met **motivatie**. Zonder bereidheid om te leren, komt er weinig in beweging. Leerlingen worden pas echt betrokken wanneer de leerstof betekenisvol is en aansluit bij hun leefwereld, belevingswereld en interesses. Als leerkracht kun je die betrokkenheid versterken door ruimte te geven voor keuze en inspraak. Denk aan het aanbieden van verschillende taken rond hetzelfde leerdoel, het inzetten van activerende werkvormen of het verbinden van leerinhouden aan actuele of persoonlijke thema's. Dit verhoogt niet alleen de betrokkenheid, maar ook het gevoel van eigenaarschap bij leerlingen: ze ervaren dat hun stem telt en dat leren ook over hén gaat.

Een tweede sleutel tot maximaal leren is het bieden van gepaste **ondersteuning en uitdaging**, afgestemd op de leerstatus – wat de leerling al kan. Elke leerling bevindt zich op een ander punt in het leerproces. Sommigen hebben behoefte aan herhaling en extra instructie, terwijl anderen al klaar zijn voor verdieping of verbreding. Door in te zetten op ondersteunende hulpmiddelen zoals stappenplannen, visuele ondersteuning, pre-teaching of peer tutoring, vergroot je de zelfredzaamheid van leerlingen. Tegelijk bied je voldoende uitdaging, zodat ook sterke leerlingen kunnen blijven groeien. Dit alles vraagt om een voortdurende inschatting van de leerstatus van je leerlingen – een dynamisch gegeven dat verandert naargelang de context, het onderwerp, de motivatie en zelfs het moment van de dag.

Tot slot speelt ook het **leerprofiel** van leerlingen een belangrijke rol. Niet iedereen leert op dezelfde manier. Sommigen leren het best visueel, anderen door te doen, te luisteren of samen te werken. Sommige leerlingen hebben baat bij een rustige, gestructureerde aanpak, anderen floreren in creatieve of probleemoplossende opdrachten. Door te variëren in leeractiviteiten, materialen en instructievormen geef je elke leerling de kans om op een manier te leren die aansluit bij hun voorkeuren en talenten. Tegelijk stimuleer je hen om nieuwe leerstrategieën uit te proberen en hun metacognitieve vaardigheden te ontwikkelen. Zo bouw je niet alleen aan leerefficiëntie, maar ook aan zelfinzicht en zelfstandigheid (Coubergs et al., 2015; Struyven et al., 2019).

FIGUUR 2: Verschillen in leren in relatie tot leerrendement.

Toolkit

Verbind de leerstof aan de leefwereld, de interesses van de leerlingen. Kies voor actuele of persoonlijke thema's.

Gebruik thema's die voortkomen uit klasgesprekken als kapstok voor leeractiviteiten.

Kies samen met de leerlingen een thema, bijvoorbeeld voor projectwerk.

Bied activiteiten aan met verschillende moeilijkheidsgraden.

Voorzie verlengde instructie voor wie extra uitleg nodig heeft én geef verdiepende opdrachten aan snelle werkers).

Bied verschillende hoeken of activiteiten aan binnen een thema.

Geef ruimte voor keuzewerk of persoonlijke projecten.

Werk met rijke, open activiteiten die leerlingen op verschillende manieren kunnen verkennen.

Laat leerlingen kiezen hoe ze een leerdoel bereiken (Bv. schrijf een verslag, maak een presentatie, neem een podcast op, neem een interview af, maak een strip).

Wissel af tussen visuele, auditieve, motorische werkvormen zoals liedjes, bewegingsspelletjes, rollenspel, vertelplaten.

Varieer in verwerkingsvormen: mindmaps, filmpjes maken, toneel, bouwen, schrijven, ...

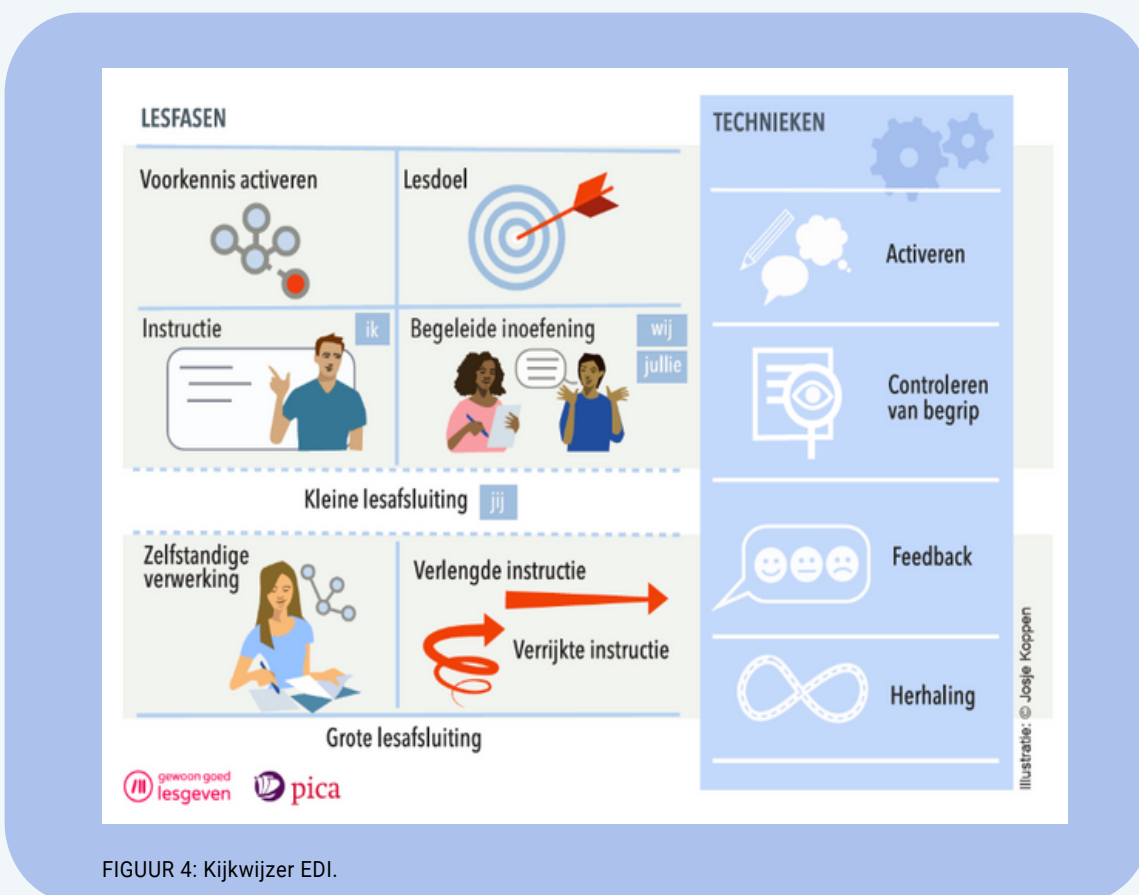
Gebruik contractwerk of keuzeblokken waarbij leerlingen zelf kiezen hoe ze leren (Bv. via een instructievideo of via een stappenplan).

Sterk starten

Doelgerichte differentiatie begint bij het geven van een sterke, krachtige instructie. Als de basisinstructie helder, gestructureerd en doelgericht is, vergroot dat de kans op succes voor elke leerling. De principes van **effectieve directe instructie** (EDI) vormen hierbij een stevige houvast. Denk aan een duidelijke opbouw volgens de fasen modeling (voordoen), begeleide inoefening (samen oefenen) en zelfstandige verwerking (zelf toepassen).

Deze fasering zorgt ervoor dat leerlingen eerst grip krijgen op de leerstof voordat ze er zelfstandig mee aan de slag gaan (Hollingsworth & Ybarra, 2020).

De eerste stap van het EDI-model is het activeren van de voorkennis door in te spelen op wat de leerlingen al weten over de leerstof. Nieuwe informatie wordt gekoppeld aan het gekende. Het lesdoel wordt expliciet en concreet geformuleerd zodat elke leerling weet wat er van hen wordt verwacht. Aansluitend geeft de leerkracht een krachtige, heldere instructie. Vervolgens wordt de nieuwe leerstof samen met de leerlingen ingeoefend. De leerkracht begeleidt dit proces actief en blijft beschikbaar.

Wanneer leerlingen voldoende vertrouwd zijn met de nieuwe leerstof, stappen ze over naar de fase van zelfstandige inoefening. Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen verlengde instructie, terwijl anderen net uitgedaagd worden met verdiepende opdrachten. De les eindigt met een klassikale lesafsluiting waarin samen wordt teruggeblikt op het leerproces (Hollingsworth & Ybarra, 2020).

Kleuterschool Het Klimmertje streeft naar een duidelijke en samenhangende leerlijn binnen de eigen werking. Een belangrijk aandachtspunt is daarbij de afstemming met de naastgelegen lagere school.

Het schoolteam wil de aanpak in de lagere school – waar gewerkt wordt met de verschillende lesfasen van het Expliciete Directe Instructiemodel (EDI) – doortrekken naar de kleuterklassen. Zo willen ze leerlingen van jongs af aan vertrouwd maken met de structuur en verwachtingen die hen later in de lagere school te wachten staan. De school erkent de fundamentele rol van het kleuteronderwijs in de ontwikkeling van kinderen. Vaardigheden en kennis die in de lagere school aan bod komen, bouwen voort op de basis die in de kleuterklas gelegd wordt. Daarom vindt het team het belangrijk dat er consistentie is in de manier waarop lessen worden opgebouwd en gegeven, ongeacht de leeftijd van de leerlingen.

Natuurlijk wordt het EDI-model aangepast aan de ontwikkelingsfase van jonge kinderen. Zo zal het lesdoel in de kleuterklas expliciet benoemd én visueel ondersteund worden. Het doel zal ook op het bord geschreven worden, zodat kleuters leren dat gesproken taal kan worden omgezet in geschreven taal. Deze visuele en schriftelijke ondersteuning helpt om betekenis te geven aan wat er geleerd wordt.

Ook bij de zelfstandige verwerking zal er aandacht zijn voor de noden van jonge kinderen. In de kleuterklas gebeurt dit vooral via begeleid spel. Kleuters leren veel in interactie met leeftijdsgenoten en volwassenen. Daarom is het essentieel dat leerkrachten actief meespelen, zodat ze tijdens het spel rijke taal aanreiken, strategieën modelen en het spel verrijken met nieuwe impulsen.

Op deze manier wil kleuterschool Het Klimmertje zorgen voor een sterke pedagogische lijn van de kleuterklas naar de lagere school. Zo krijgen leerlingen vanaf jonge leeftijd een stevige basis, waarop ze in hun verdere schoolloopbaan kunnen voortbouwen.

Extra ondersteuning en tijd

Het toepassen van de verschillende stappen in het EDI-model heeft een positief effect op vrijwel alle leerlingen, maar vooral op de leerlingen met leerachterstanden (Hughes et al., 2017). Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is **scaffolding**: het geleidelijk afbouwen van ondersteuning, afhankelijk van wat elke leerling nodig heeft (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019). Sommige leerlingen nemen de leerinhoud vlot op en kunnen snel zelfstandig werken. Andere leerlingen hebben meer tijd, uitleg en herhaling nodig om tot datzelfde niveau van zelfstandigheid te komen. Door doelgericht scaffolding toe te passen, het bieden van tijdelijke ondersteuning die afgebouwd wordt naarmate het leerproces vordert, overbrug je de kloof tussen instructie en verwerking. Je bouwt vertrouwen op én verhoogt de kans op leerwinst (Hollingsworth & Ybarra, 2020).

Scaffolding = Een stelling opbouwen voor de leerling. Je biedt ondersteuning aan op een niveau dat een trapje hoger ligt dan het niveau van de leerling. Je helpt de leerling stap voor stap op te klimmen. De hulp wordt geleidelijk afgebouwd totdat de leerling zelfstandig aan de slag kan (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019).

Maar zelfs met de sterkste instructie bereikt niet elke leerling de leerdoelen op hetzelfde moment. Differentiëren betekent dan ook dat je ruimte voorziet voor verschillende leerritmes. Tijd geven is een essentieel, maar vaak onderschat element binnen krachtige differentiatie. Sommige leerlingen hebben nood aan verlengde instructie, extra oefentijd of herhaalde feedbackmomenten om tot inzicht en automatisatie te komen (De Smet, Bultheel & Verachtert, 2024).

Het geven van extra tijd kan op verschillende manieren georganiseerd worden. **Pre-teaching** is een waardevolle aanpak waarbij leerlingen vooraf kennismaken met nieuwe leerstof, waardoor ze tijdens de klassikale instructie actiever kunnen deelnemen. Tutoring, in kleine groepen of individueel, biedt intensieve ondersteuning voor wie extra hulp nodig heeft bij inoefening of toepassing. Digitale, adaptieve oefenprogramma's kunnen op hun beurt inspelen op het niveau van elke leerling, met gerichte herhaling of uitdaging waar nodig (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019; De Smet, Bultheel & Verachtert, 2024).

Pre-teaching = Leerlingen worden op voorbereid op de klassikale instructie. Leerlingen activeren samen met de leerkracht op voorhand kennis om de klassikale instructie vlotter te kunnen volgen (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019).

Beheersingsleren of **mastery learning** is een techniek waarbij de leerdoelen voor alle leerlingen hetzelfde zijn, maar de tijd die de leerlingen nodig hebben om de leerdoelen volledig te beheersen, varieert. Bij beheersingsleren wordt de leerstof opgedeeld in blokken. Per blok worden duidelijke leerdoelen vastgelegd. Aan het einde van elk blok vindt een evaluatiemoment plaats waarin leerlingen moeten aantonen dat ze bijvoorbeeld minstens tachtig procent van de leerstof beheersen. Enkel dan kunnen de leerlingen doorgaan naar het volgende onderdeel. Als blijkt dat een leerling de leerstof nog niet voldoende beheerst, krijgt de leerling extra ondersteuning. Dit kan variëren van intensieve begeleiding en individuele ondersteuning tot samenwerkend leren met klasgenoten, groepsopdrachten of aanvullend huiswerk. Deze cyclus wordt herhaald totdat de leerling de vooropgestelde leerdoelen beheerst. Bij beheersingsleren variëren het aantal en de soort activiteiten die leerlingen aangeboden krijgen om de leerdoelen te bereiken. De bouwstenen zijn directe instructie, samenwerkend leren en formatieve evaluatie. Een combinatie van deze bouwstenen maakt beheersingsleren effectief (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019; Toolkit Leerpunt, 2021; De Smet, Bultheel & Verachtert, 2024).

Mastery learning = Na de instructie en het inoefenen van het leerdoel wordt getoetst of de leerlingen het leerdoel beheersen. De leerlingen die de leerstof nog niet beheersen, krijgen extra ondersteuning. Pas wanneer ze het leerdoel beheersen, wordt overgegaan naar het volgende leerdoel (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019).

Effectieve differentiatie vraagt dus niet alleen om variatie in wát je aanbiedt en hów je dat doet, maar ook om aandacht voor wanneer en hoe lang een leerling bepaalde ondersteuning nodig heeft. Een krachtige basisinstructie én voldoende leertijd vormen samen de hefboom voor duurzaam leren.

Freinetschool Nachtegaai wil inzetten op doelgerichte differentiatie gezien de verschillende noden van leerlingen binnen de klasgroepen. Tegelijk wil de school waakzaam zijn en de haalbaarheid voor de leerkrachten bewaken.

Om leerkrachten te ondersteunen in differentiëren, zal de school thematische karren ontwikkelen die per klasgroep beschikbaar zijn. Deze karren zullen gevuld worden met materiaal dat afgestemd is op diverse niveaus en ingezet kan worden voor gerichte differentiatie.

Zo zullen er bijvoorbeeld per klasgroep wiskundekarren gemaakt worden, met spelletjes en opdrachten. Elk van deze karren zal gekoppeld worden aan een waaier-boekje waarin het beschikbare materiaal overzichtelijk wordt opgelijst. Op die manier zullen leerkrachten vlot en doelgericht het juiste materiaal kunnen terugvinden, zonder telkens zelf iets te moeten ontwerpen.

Wanneer een leerkracht merkt dat bepaalde leerlingen nood hebben aan herhaling of aan het extra inoefenen van leerstof uit een jongere klasgroep, zal hij of zij eenvoudig materiaal kunnen uitleen via de karren.

Dit systeem zal ervoor zorgen dat leerkrachten op een haalbare manier kunnen inspelen op de diverse noden van hun leerlingen, zonder overbelasting.

Toolkit

Communiceer leerdoelen expliciet en helder. Noteer ze eventueel op het bord en maak ze visueel.

Bied instructie op meerdere niveaus aan (basis, verlengde, verdiepende instructie).

Geef als leerkracht steeds sturing, ondersteuning en groeigerichte feedback.
De leerkracht is beschikbaar, benaderbaar voor de leerlingen.

Besteed meer tijd en ondersteuning aan leerlingen die daar nood aan hebben.

Zorg voor veel kwaliteitsvolle interactie in kleine groepen.

Bereid leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben voor op de les via pre-teaching.

Gebruik pictogrammen, visuele stappenplannen of herhaalde routines.

Zorg voor voldoende herhalingsoefeningen voor wie hier nood aan heeft. Bijvoorbeeld via digitale oefenprogramma's.

Gebruik actieve werkvormen.

Groeper doelgericht en flexibel

Doelgerichte differentiatie speelt zich af binnen de sociale eenheid van de klasgroep. Binnen het klaslokaal kunnen leerlingen zich op verschillende manieren bewegen, leren en groeien. Dat vraagt om een doordachte organisatie van de groep. Differentiatie vraagt een dynamische aanpak van hoe je leerlingen groepeer en ondersteunt in hun leerroute (Struyven et al., 2019).

Leerlingen leren in interactie met elkaar, maar dat verloopt niet vanzelf. Groeperen kan een krachtige didactische hefboom zijn, op voorwaarde dat het doelgericht én flexibel gebeurt. Afhankelijk van het leerdoel en de onderwijsbehoeften van de leerlingen kies je bewust voor een homogene of heterogene groepssamenstelling (Castelein et al., 2016; De Smet, Bultheel, & Verachtert, 2024).

Homogene groepen = Niveaugroepen, leerlingen met eenzelfde leerstatus (niveau) zitten samen in een groep (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019).

Heterogene groepen = Leerlingen met een verschillende leerstatus (niveau) zitten samen in een groep (van der Vegt, Kieft, & Bekkers, 2019).

Homogene groepen bestaan uit leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften, bijvoorbeeld op vlak van leerstatus of tempo. Ze zijn geschikt voor verlengde instructie, verdieping of extra ondersteuning. Omdat het tempo en de focus beter kunnen worden afgestemd op de groep, komen leerlingen sneller tot actie. Leerkrachten kunnen gericht inspelen op interesses en noden, wat de participatie bevordert, vooral bij leerlingen die anders misschien wat onder de radar zouden blijven. Toch schuilt er ook een risico in deze vorm van groeperen. Leerkrachten hanteren vaak onbewust lagere verwachtingen voor zwakkere groepen, wat kan leiden tot minder rijke leerervaringen. Bovendien blijkt het voor leerlingen die in zo'n groep zijn ondergebracht moeilijker om 'op te klimmen', zeker wanneer de leerinhouden of werkvormen de verschillen tussen groepen eerder versterken dan verkleinen (Castelein et al. 2016).

Bij **heterogene groepen** ligt de nadruk op verscheidenheid. Leerlingen verschillen in leerstatus, leerstijl of interesse, maar leren net daardoor van en met elkaar. Zwakkere leerlingen kunnen zich optrekken aan de ondersteuning van sterkere klasgenoten, terwijl die laatsten hun inzicht verdiepen door leerstof te expliciteren of taken te begeleiden. Leerkrachten houden in heterogene groepen doorgaans hogere verwachtingen aan voor alle leerlingen en het samen leren versterkt sociale vaardigheden zoals empathie, samenwerking en communicatie. Toch zijn ook hier kanttekeningen te maken. Zwakkere leerlingen ontwikkelen binnen deze context minder snel leidinggevende rollen en het is soms moeilijker om alle leerlingen een taak aan te bieden die perfect aansluit bij hun zone van naaste ontwikkeling. Ook de rolverdeling binnen de groep kan problematisch worden als verschillen te groot zijn (Castelein et al., 2016).

De kracht van groeperen schuilt in de flexibiliteit. Welke vorm je ook kiest, belangrijk is dat de indeling niet statisch wordt. Groepen moeten regelmatig worden geëvalueerd en wisselen naargelang het leerdoel. Zo voorkom je stigmatisering, geef je leerlingen verschillende kansen om van én met elkaar te leren en benut je de rijkdom van diversiteit in je klas.

Het BKD-leerkracht-model beschrijft groeperen als een manier om leerwegen te openen. Binnen een klasgroep ontstaan er via differentiatie meerdere routes naar het leerdoel, elk afgestemd op de verschillen tussen leerlingen. Die routes kunnen vorm krijgen in de keuze van opdrachten, in de mate van ondersteuning, in het materiaal dat beschikbaar is of in de mate van zelfstandigheid die je toelaat. Door hierin bewust variatie aan te brengen, nodig je leerlingen uit om telkens opnieuw hun weg te vinden in het leerproces (Struyven et al., 2019).

Toolkit

Formuleer leerdoelen duidelijk voor de hele klas, maar bied verschillende routes ernaartoe aan.

Voorzie flexibele leerroutes (Bv. via contractwerk, digitale leerplatformen met differentiatiesporen of parallelle opdrachten op verschillende niveaus).

Gebruik homogene groepen voor verlengde instructie en heterogene groepen wanneer samenwerking centraal staat. Laat deze regelmatig wisselen.

Wissel regelmatig in samenstelling van de groepen. Laat leerlingen afwisselend met andere klasgenoten samenwerken.

Laat leerlingen soms ook zelf kiezen in welke groep ze kunnen/willen aansluiten. Zodat ze zichzelf leren inschatten.

Verdeel leerlingen in groepen en zorg voor afwisseling in instructie, tempo en ondersteuning.

GO! campus De Brug werken de leerlingen van de eerste graad in de FLEX. Daar leren leerlingen via een doordacht systeem zelfstandig en planmatig werken. Binnen deze werking wordt er co-teachend gewerkt: twee leerkrachten staan samen in voor één klasgroep tijdens een lesblok.

De school wou het co-teachen in de FLEX versterken en ging op onderzoek uit. Verschillende vormen van co-teaching werden onderzocht en samen besproken. Daarnaast hebben de leerkrachten lesopnames gemaakt en gebruikt voor videoreflectie, zo kunnen ze gericht terugblikken op hun co-teachingpraktijk, hun rolverdeling en de interactie met leerlingen. Met deze aanpak willen ze bewuster en effectiever samen te werken.

Door co-teaching verder te verdiepen, zal het mogelijk worden om nog beter in te spelen op de uiteenlopende noden van leerlingen. Er kan bijvoorbeeld eenvoudiger in groepen gewerkt worden omdat je meerdere leerkrachten hebt die kunnen begeleiden. Zo kan één leerkracht verlengde instructie geven aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, terwijl de andere leerkracht de leerlingen die zelfstandig werken kan begeleiden.

Evaluatie als motor voor differentiatie

Effectieve differentiatie kan enkel ontstaan wanneer je als leerkracht weet waar je leerlingen staan. Dat veronderstelt een breed, doordacht en continu evaluatieproces dat veel verder gaat dan enkel summatieve toetsen. Observaties, klasgesprekken, huistaken, zelfreflecties en peerfeedback vormen minstens even waardevolle bronnen van informatie. Binnen binnenklasdifferentiatie is evaluatie geen eindpunt, maar een vertrekpunt. Het is een cyclisch, formatief proces waarbij je als leerkracht voortdurend signalen oppikt, analyseert en gebruikt om je didactische keuzes af te stemmen op de behoeften van je leerlingen (Coubergs et al., 2015; Castelein et al., 2016; Struyven et al., 2019).

In het BKD-model wordt dit krachtig samengevat in het principe '**output = input**': de output die leerlingen genereren, bijvoorbeeld in de vorm van antwoorden, gedrag, denkprocessen of werkstukken, fungeert als input voor verdere lesontwikkeling. Door deze signalen te lezen en te begrijpen, organiseer je je onderwijsactiviteiten responsief, flexibel en doelgericht. Differentiatie wordt zo geen vooraf uitgestippeld pad, maar een voortdurend bijgestuurd traject waarin elke leerling maximale groeikansen krijgt (Couborgs et al.; Struyven et al., 2019).

Formatieve evaluatie neemt in dit proces een centrale plaats in. Het gaat daarbij niet alleen om het bijhouden van vorderingen, maar om een diepere diagnose van zowel de leerlingen als de lespraktijk zelf. Waar bevindt de leerling zich ten opzichte van het beoogde doel? Welke instructie, begeleiding of leerroute is nodig om dit doel alsnog te bereiken? Wat werkte goed in mijn aanpak als leerkracht en wat kan anders? Formatief evalueren veronderstelt dus ook zelfreflectie van de leerkracht en een bereidheid om het onderwijs voortdurend af te stemmen op wat de leerlingen laten zien (Castelein et al., 2016).

Ook in **summatieve evaluatiemomenten** zoals toetsen, examens en portfolio's, kunnen differentiatieprincipes worden toegepast. Door bijvoorbeeld keuzemogelijkheden te bieden in de manier van antwoorden, differentiatie in timing toe te staan of vragen te differentiëren op niveau, geef je ook hier ruimte aan verschillen tussen leerlingen zonder in te boeten op kwaliteit of eerlijkheid. Summatieve evaluatie hoeft dus niet louter te classificeren, maar kan ook ondersteunend zijn aan het leerproces, zeker wanneer ze wordt ingebed in een bredere evaluatiecultuur die gericht is op groei (Castelein et al., 2016).

Formatieve evaluatie = evaluatie *om* te leren; focus ligt op ondersteuning - Waar staat een leerling ten aanzien van de leerdoelen? De leerkracht geeft de leerling inzicht in het eigen leerproces zodat het bijgestuurd kan worden (Coppieters, 2021).

Summatieve evaluatie = evaluatie *van* het leren; focus ligt op het einddoel - Wat heeft de student geleerd en komt dit overeen met de vooropgestelde leerdoelen? (Coppieters, 2021).

Evaluatie dient altijd gevolgd te worden door gerichte feedback op het leren. Feedback wordt verstrekt in verschillende fasen van het leren. Wanneer feedback voortkomt uit formatieve evaluatie, spreken we van formatieve feedback; bij een summatieve evaluatie noemen we het summatieve feedback. Via feedback wordt wat goed loopt, versterkt en bevestigd, terwijl er waar nodig wordt bijgestuurd. Feedback moet steeds concreet, helder en actiegericht zijn zodat leerlingen precies weten wat hun volgende stap is (Coppieters, 2021).

Evaluatie en differentiatie zijn met andere woorden onlosmakelijk met elkaar verbonden. Door de juiste evaluatie-informatie te verzamelen, te interpreteren en er gericht naar te handelen, ontstaat een krachtige dynamiek waarin onderwijs zich aanpast aan de noden van elke leerling. Zo wordt evaluatie niet langer het sluitstuk van de les, maar de motor van leerwinst, motivatie en inclusieve groei in elke klas.

Geef regelmatig
groeigerichte feedback
tijdens het leerproces.

Benadruk inspanning en
proces, niet alleen het
resultaat. Geef
groeigerichte feedback op
pogingen, strategieën.

Benoem en bespreek
groei expliciet.

Leer leerlingen krachtige
leerstrategieën aan zodat
ze leren hoe ze kunnen
plannen, hulp vragen,
reflecteren en hun
leerproces bijsturen.

Zet verschillende
evaluatievormen in zoals
examens, presentatie,
werkstuk, portfolio.

Gebruik verschillende data
om je aanpak te sturen
(Bv. via check-ins,
observaties, quiz,
zelfevaluatie, peer-
feedback)

IN DE PRAKTIJK!

De spreidstand behapbaar maken

Aan de rand van het Brusselse stadscentrum ligt de Nederlandstalige basisschool Peter Benoit met unieke, contexteigen uitdagingen. De school verwelkomt bijzonder veel leerlingen met een Franstalige achtergrond en kent daarnaast een hoog aandeel kinderen uit kwetsbare gezinnen. Deze diversiteit maakt het onderwijs boeiend, maar brengt ook een duidelijke realiteit met zich mee: de spreidstand in de klas is groot. Tijdens gesprekken met het schoolteam werd die spreidstand als een dringende uitdaging benoemd. Leerkrachten ondernemen momenteel wel acties om hiermee om te gaan, maar die blijven vaak leerkrachtafhankelijk. Wat werkt, wordt niet structureel gedeeld, waardoor de kracht van collectieve expertise onbenut blijft.

Traject doelgerichte differentiatie

Om tot een duurzame aanpak te komen, schakelden de schoolleider en de zorgcoördinatoren externe ondersteuning in. Ze kozen ervoor om het traject rond doelgerichte differentiatie gefaseerd op te bouwen, met een eerste focus op de derde kleuterklas, het eerste leerjaar en het tweede leerjaar. In deze klassen willen ze een sterke basis leggen, om van daaruit ook de andere kleuterklassen en de hogere jaren mee te nemen in het verhaal.

De bovenbouw van de school zet al geruime tijd in op differentiatie aan de hand van Effectieve Directe Instructie (EDI) en het 3-sporenbeleid. Leerkrachten starten hun lessen stevast met het activeren van voorkennis en het duiden van de leerdoelen. Aan deze doelen koppelen ze succescriteria, zodat leerlingen weten wat er van hen verwacht wordt. De instructie wordt krachtig en helder gegeven, met hardop denken en modelleren van leerstrategieën. Daarna wordt er eerst samen geoefend, vervolgens in duo's en daarna zelfstandig gewerkt. Tot slot wordt de les afgerond met een gezamenlijke terugblik op het leerproces. Deze aanpak volgt het principe van scaffolding, waarbij de leerkracht de ondersteuning geleidelijk afbouwt, afgestemd op de behoeften van elke leerling. Sommige leerlingen kunnen snel zelfstandig werken, terwijl anderen nood hebben aan verlengde instructie in een miniklas. Het 3-sporenbeleid wordt hierop afgestemd: leerlingen op spoor 1 volgen een korte instructie en werken daarna zelfstandig, leerlingen op spoor 2 krijgen een volledige instructie met begeleide oefening en spoor 3 biedt intensieve begeleiding voor wie dat nodig heeft.

Creëren van een kijkwijzer

De ambitie binnen het traject is om deze aanpak ook te implementeren in de klassen van 3K, 1L en 2L zodat een doorlopende lijn ontstaat in de school. Om dit proces richting te geven, ontwikkelde het beleidsteam in samenwerking met de externe schoolbegeleider een kijkwijzer rond doelgerichte differentiatie. De kijkwijzer legt de nadruk op EDI en het 3-sporenmodel, maar vertrekt ook vanuit visiedragende keuzes van het schoolteam.

Zo benadrukt het beleidsteam het belang van het stellen van hoge verwachtingen voor alle leerlingen. Leerkrachten worden aangemoedigd om te geloven in het groeipotentieel van elk kind en om doelen te stellen die zowel realistisch als ambitieus zijn. Daarnaast wordt differentiatie niet enkel bekeken vanuit leerstatus. Ook interesses van leerlingen en hun leerprofielen worden meegenomen. Door in te spelen op de leefwereld van kinderen en rekening te houden met de manier waarop zij leren, willen leerkrachten hun motivatie en betrokkenheid verhogen.

Binnen het werken in sporen wil het beleidsteam erover waken dat de indeling in groepen steeds gebeurt op basis van leerdoelen en dat deze groepen flexibel en tijdelijk zijn. Belangrijk is ook dat leerlingen hierin actief betrokken worden. Door hen te begeleiden in het inschatten van hun eigen noden, leren ze zichzelf beter kennen en ontwikkelen ze eigenaarschap over hun leerproces. Wanneer kinderen hierin al op jonge leeftijd worden ondersteund, groeit dit eigenaarschap organisch mee naarmate ze ouder worden.

Ook feedback krijgt een centrale plaats in de kijkwijzer. Leerkrachten worden gestimuleerd om tijdens (formatief) en na (summatief) het leerproces groeigerichte feedback te geven. Die feedback is gebaseerd op systematische observaties, gesprekken, toetsresultaten en andere vormen van dataverzameling. De verkregen informatie vormt de basis voor het ontwerpen van vervollessen, waarbij de noden van leerlingen écht centraal staan.

Bij het ontwikkelen van de kijkwijzer wordt opgemerkt dat leerkrachten nood hebben aan inspirerende voorbeelden. Er wordt een aanvullend document gemaakt met concrete voorbeelden van doelgerichte differentiëren bij jong leerlingen.

Er werd een uitgebreide kijkwijzer ontwikkeld. Om het team niet te overbelasten, wordt telkens voor een bepaalde periode gefocust op één onderdeel uit de kijkwijzer.

Reflecteren in functie van professionele groei

Om deze focuspunten tot leven te brengen, wordt de kijkwijzer ingezet tijdens reflectiemomenten. In kleine groepjes van vier collega's delen leerkrachten videofragmenten uit hun eigen klaspraktijk. Aan de hand van de kijkwijzer reflecteren ze samen over doelgerichte differentiatie. Deze aanpak bevordert collegiale uitwisseling en stimuleert professionele groei. Omdat klassiek hospiteren als een drempel werd ervaren, kozen ze bewust voor videoreflectie waarbij leerkrachten zelf bepalen welk fragment ze willen inbrengen. Hierdoor behouden ze het eigenaarschap over hun klaspraktijk en voelen ze zich veiliger om zich kwetsbaar op te stellen.

Met dit traject zet de school volop in op het versterken van de leerprestaties van haar leerlingen. Door in te zetten op doelgerichte differentiatie via krachtig lesgeven, flexibel groeperen en doordachte feedback, werkt de school niet alleen aan het verkleinen van de spreidstand, maar ook aan het vergroten van kansen voor elke leerling.

Meer weten?

Als je graag meer wil weten over doelgericht differentiëren kan je onderstaande interessante en toegankelijke bronnen raadplegen. We delen een aantal bronnen die het afgelopen jaar binnen het VideoKLuB-project gebruikt werden. Deze selectie biedt een inspirerende eerste stap voor wie zich verder wil verdiepen in doelgericht differentiëren.

Boek 'binnenklasdifferentiatie in de praktijk' van Struyven, Gheyssens, Coubergs, De Doncker en De Neve. Het boek maakt het haalbaar om ieders *leer*-kracht te realiseren. Het boek zet je op weg met een stapsgewijze aanpak, creatieve tips en suggesties. Beschrijvingen uit de klaspraktijk in basisonderwijs en secundair onderwijs maken het differentiëren levensecht. Het BKD-leerkrachtmodel vormt de rode draad. Toch kan je elk hoofdstuk ook apart raadplegen. Zo laat dit boek ook differentiatie toe bij de lezer.

Artikel 'BKD-leerkracht model: Binnenklasdifferentiatie realiseren in de klas' van Struyven, Coubergs, Gheyssens en Engels. Het artikel licht het BKD-leerkracht model volledig toe aan de hand van concrete voorbeelden.

Artikel 'Binnenklasdifferentiatie: Een beroepshouding, geen recept' van Castelein, Coens, De Witte, Houben, Lauwers, Segers en Van den Branden. In het artikel wordt aan de hand van een kader geëxpliciteerd wat binnenklasdifferentiatie precies betekent en wat het doel ervan is. Er wordt omschreven wat de belangrijkste voorwaarde is van binnenklasdifferentiatie en hoe het kan aangepakt worden. Daarvoor worden twee in elkaar grijpende 'tandwielen' gepresenteerd, over de kenmerken van leerprocessen op basis waarvan men kan differentiëren en over welke kenmerken in een didactisch proces bespeeld kunnen worden. Het artikel eindigt met interessante tips om aan een gedifferentieerde schoolomgeving te werken.

Leidraad 'Differentiatie: Samen naar de meet' van Leerpunt. De leidraad is gebaseerd op het meest recente en relevante nationale en internationale onderzoek naar differentiatie. De samengebrachte informatie uit onderzoek richt zich specifiek op de vraag: 'Hoe kan je er als leraar voor zorgen dat alle leerlingen¹ de gestelde doelen halen?'

Toolkit 'leren en lesgeven' van Leerpunt. De Toolkit geeft een overzicht van onderwijsonderzoek over 30 klaspraktijken, die het leren bij leerlingen uit het lager en secundair onderwijs kunnen stimuleren.

Artikel 'Differentiatie in de klas: wat werkt?' van de Kennisrotonde. Een uitgave van de Kennisrotonde, een online platform uit Nederland waar vragen uit het onderwijs worden beantwoord op basis van onderzoek.

Bronnen

Castelein, E., Coens, J., De Witte, K., Houben, A., Lauwers, W., Segers, J., & Van den Branden, K. (2016). *Binnenklasdifferentiatie: Een beroepshouding, geen recept*. Acco.

Coppieters, J. (2021). *Effectieve feedback in het onderwijs*. Acco.

Coubergs, C., Struyven, K., Gheysens, E., & Engels, N. (2015). Het BKD-leer-krachtmodel: binnenklasdifferentiatie realiseren in de klas. *Impuls* 45(3), 151-159.

De Smet, M., Bultheel, M., & Verachtert, P. (2024). Leidraad differentiatie: Samen naar de meet. Stichting Leerpunt. Vlaamse hertaling van Bosker, R., Durgut, F., Edzes, H., Jol, M., van Tuijl, C., & Van der Vegt, A. L. (2021). *Leidraad differentiatie als sleutel voor gelijke kansen*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.

Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of succes*. Random House.

Hollingsworth, J., & Ybarra, S. (2020). *Expliciete Directe Instructie 2.0*. Pica.

Hughes, C.A., Morris, J.R., Therrien, W.J., & Benson, S.K. (2017). Explicit instruction: Historical and contemporary contexts. *Learning Disabilities Research & Practice*, 32(3), 140–148.

Leerpunt. (z.d.). *Toolkit*. Leerpunt. <https://leerpunt.be/toolkit>

Struyven, K., Gheysens, E., Coubergs, C., De Doncker, H. & De Neve, D. (2019). *Binnenklasdifferentiatie in de praktijk: Ieders leer-kracht realiseren*. Acco.

Vanhoof, S., & Speltincx, G. (2021). *Feedback in de klas: Verborgen leerkansen*. Lannoo.

Van der Vegt, A. L., Kieft, M., & Bekkers, H. (2019). *Differentiatie in de klas: wat werkt?* Kennisrotonde / Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. <https://www.kennisrotonde.nl>

Figuren

FIGUUR 1: Het BKD-leer-krachtmodel. Overgenomen van *Binnenklasdifferentiatie in de praktijk: Ieders leer-kracht realiseren* (p. 23). door K. Struyven, E. Gheyssens, C. Coubergs, H. De Doncker, & D. De Neve, 2019. Acco.

FIGUUR 2: Verschillen in leren in relatie tot leerrendement. Overgenomen van *Binnenklasdifferentiatie in de praktijk: Ieders leer-kracht realiseren*. door K. Struyven, E. Gheyssens, C. Coubergs, H. De Doncker, & D. De Neve, 2019. Acco.

FIGUUR 3: Met EDI stapsgewijs naar zelfstandigheid. Overgenomen van *Expliciete Directe Instructie 2.0. Technieken voor een goede les*. door J. Hollingsworth & S. Ybarra, 2020. Pica.

FIGUUR 4: Kijkwijzer EDI. Overgenomen van *Expliciete Directe Instructie 2.0. Technieken voor een goede les*. door J. Hollingsworth & S. Ybarra, 2020. Pica.

Kijkwijzer

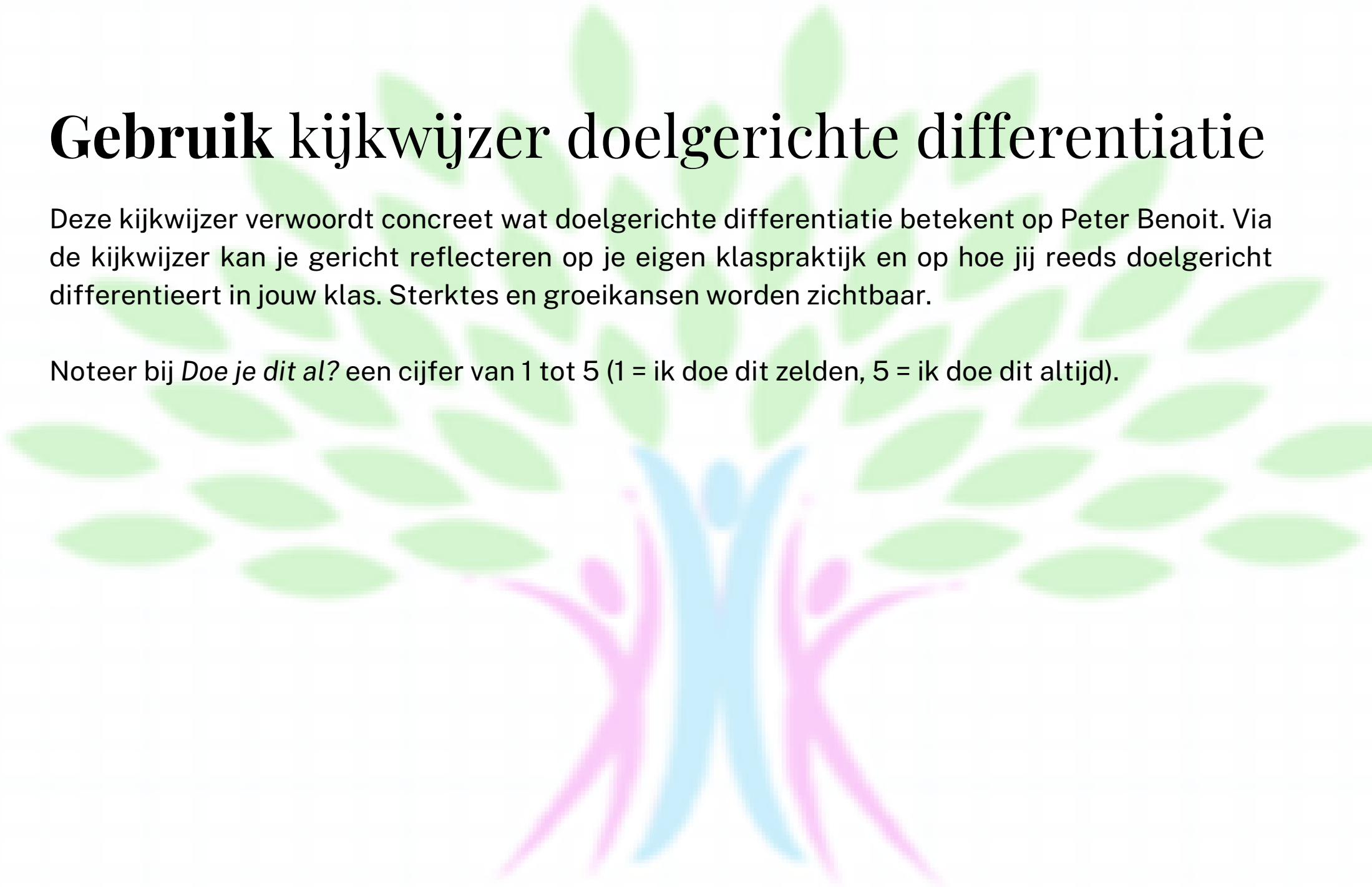
DOELGERICHTE DIFFERENTIATIE

Gebruik kijkwijzer doelgerichte differentiatie

Deze kijkwijzer verwoordt concreet wat doelgerichte differentiatie betekent op Peter Benoit. Via de kijkwijzer kan je gericht reflecteren op je eigen klaspraktijk en op hoe jij reeds doelgericht differentieert in jouw klas. Sterktes en groeikansen worden zichtbaar.

Noteer bij *Doe je dit al?* een cijfer van 1 tot 5 (1 = ik doe dit zelden, 5 = ik doe dit altijd).

1. Hoge verwachtingen

Uitleg.	Doe je dit al?	Eigen notities, ideeën, aanpak.	Dit zal ik aanpakken.
De leerkracht heeft een growth mindset, heeft hoge verwachtingen voor alle leerlingen.			
De leerkracht stelt ambitieuze en realistische doelen voor alle leerlingen.			
Het lesdoel en de succescriteria worden verwoord en genoteerd op het bord.			

Tip: Het lesdoel en de succescriteria voor jonge leerlingen worden verwoord, genoteerd én visueel gemaakt.

Tip: Betrek leerlingen bij het bepalen van de succescriteria.

2. Principes van effectieve directe instructie

Uitleg.	Doe je dit al?	Eigen notities, ideeën, aanpak.	Dit zal ik aanpakken.
1. De leerkracht activeert de voorkennis .			
2. De leerkracht benoemt en noteert het lesdoel . De leerkracht verklaart de belangrijke woorden.			
3. De leerkracht geeft een duidelijke, heldere, korte instructie (IK). De leerkracht doet het voor (modelling) en denkt hardop na.			
4. De leerkracht gaat begeleid inoefenen: eerst leerkracht en leerlingen samen (WIJ), vervolgens leerlingen in duo (JULLIE).			
5. De leerkracht doet een kleine lesafsluiting en schat in wie zelfstandig kan verder werken (JIJ).			
6. De leerkracht laat de lln. zelfstandig werken aan betekenisvolle opdrachten. De leerkracht speelt in op de onderwijsnoden van elke lln. en geeft verlengde instructie in de miniklas aan de lln. die er nood aan hebben.			
7. De leerkracht doet op het einde een grote lesafsluiting met alle leerlingen (exit-ticket). Het proces staat centraal (Hoe is er gewerkt? Heeft iedereen zich aan de regels gehouden? Welke opdrachten waren moeilijk of juist gemakkelijk?)			

Tip: Voor jonge leerlingen is een combinatie van instructie en begeleid spel in kleine groepjes effectief. Je kan bijvoorbeeld meespelen en met de kleuters een taaldenkgesprek voeren over het spel.

3. Flexibel groeperen

Uitleg.	Doe je dit al?	Eigen notities, ideeën, aanpak.	Dit zal ik aanpakken.
De leerkracht groepeerde de lln. volgens 3 sporen en visualiseert dit aan het bord: • Spoor 1 - instructie onafhankelijk: (stap 1) korte instructie (stap 2) zelfstandig aan de slag. • Spoor 2 - instructie gevoelig: (stap 1) instructie en samen oefenen (stap 2) zelfstandig aan de slag. • Spoor 3 - instructie afhankelijk: (stap 1) instructie en samen oefenen (stap 2) in de miniklas verlengde instructie en oefening samen met de leerkracht of zorgleerkracht.			
De leerkracht groepeerde flexibel, de groepen zijn tijdelijk en afhankelijk van het leerdoel.			
De leerkracht gebruikt homogene groepen om in te zetten op begeleiding op niveau (leerstatus) en differentiatie in de tijd.			
De leerkracht gebruikt heterogene groepen om in te zetten op samenwerken en leren van elkaar (coöperatief leren).			
De leerkracht betreft leerlingen bij het verdelen in groepen. Lln. leren zichzelf inschatten en worden eigenaar van hun eigen leerproces.			

Tip: Begeleiding van de leerkracht bij het zelf inschatten is noodzakelijk. Jonge leerlingen leren zichzelf inschatten samen met de leerkracht. Geleidelijk aan kan de ondersteuning afgebouwd worden.

4. Maximaal leren

Uitleg.	Doe je dit al?	Eigen notities, ideeën, aanpak.	Dit zal ik aanpakken.
De leerkracht differentieert op leerstatus (voorkennis, mogelijkheden, niveau; <i>wat</i> wordt er geleerd) om de leerwinst te verhogen.			
De leerkracht differentieert op leerprofiel (voorkeuren, strategieën, leerstijlen; <i>hoe</i> wordt er geleerd) om de leerefficiëntie te verhogen.			
De leerkracht differentieert op interesse (leefwereld; <i>waarom</i> wordt er geleerd) om de motivatie te verhogen.			

5. Output = input

Uitleg.	Doe je dit al?	Eigen notities, ideeën, aanpak.	Dit zal ik aanpakken.
De leerkracht gaat continu op zoek naar informatie over de leerlingen a.d.h.v. observaties, opdrachten, (gestandaardiseerde) toetsing, huis-werk, gesprekken, etc.			
De leerkracht gebruikt de informatie om de volgende lessen vorm te geven.			

6. Feedback

Uitleg.	Doe je dit al?	Eigen notities, ideeën, aanpak.	Dit zal ik aanpakken.
De leerkracht geeft duidelijke, concrete, groegerichte feedback. <i>Bv. Concreet maken waarom exact deze letter de beste letter is van alle geschreven letters.</i>			
De leerkracht vertrekt vanuit uitdagende doelen voor alle leerlingen.			
De leerkracht beantwoordt de 3 feedbackvragen: 1. Waar werk ik naartoe? (feed up: leerdoelen en succescriteria) 2. Hoe doe ik het tot nu toe? (feedback) 3. Hoe ga ik nu verder? (feed forward)			
De leerkracht geeft formatieve feedback (tijdens het leerproces).			
De leerkracht geeft summatieve feedback (a.h. eind v.h. leerproces).			
De leerkracht geeft feedback op de taak (het product, het resultaat).			
De leerkracht geeft feedback op het proces (strategieën en processen).			
De leerkracht geeft feedback op de zelfregulatie (het eigen leerproces monitoren en bijsturen, meta-cognitieve vaardigheden).			

Referenties

Coppieters, J. (2021). *Effectieve feedback in het onderwijs*. Acco.

De Smet, M., Bultheel, M., & Verachtert, P. (2024). *Leidraad differentiatie: Samen naar de meet*. Stichting Leerpunt. Vlaamse hertaling van Bosker, R., Durgut, F., Edzes, H., Jol, M., van Tuijl, C., & Van der Vegt, A. L. (2021). *Leidraad differentiatie als sleutel voor gelijke kansen*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.

Heylen, L., Maes, J., & Van Gucht, I. (2020). *Differentiëren werkt in het basisonderwijs met 6- tot 12-jarigen*. Lannoo.

Hollingsworth, J., & Ybarra, S. (2020). *Expliciete Directe Instructie 2.0*. Pica.

Leerpunt. (z.d.). *Toolkit*. Leerpunt. <https://leerpunt.be/toolkit>

Struyven, K. , Gheysens, E., Coubergs, C., De Doncker, H. & De Neve, D. (2019). *Binnenklasdifferentiatie in de praktijk: ieders leer-kracht realiseren*. Acco.

Vanhoof, S., & Speltincx, G. (2021). *Feedback in de klas: verborgen leerkansen*. Lannoo.